

Apžvalga

Nr. 35 1946 rugpiūcio men 17 d. II metai

NAUJOS JĖGOS PAVOJUS

BYRNES SU MOLOTOVU AIŠKINASI DEMOKRATIJOS SĄVOKAS — PASIKALBĖJIMAI APIE PREKYBINIUS REIKALUS — TYLĖJIMAS NEVISADA REIŠKIA PRITARIMA

Paryžius, VIII. 16. Šiandien rytiniame Taikos Konf. posėdyje pirmas paėmė žodį min. Byrnes.

Jis savo kalboj atsakydamas į Molotovo Vakarų valstybės mestus kaltinimus pareiškė: Italija yra demokratiškas kraštas laisvuose rinkimuose nusprendęs savo valdymosi formą. Molotovas nepripažįsta jos demokratiškumą ir De Gasperi laiko fašistiniu kalbėtoju tik, tur būt, dėl to, kad Italijos demokratija nėra glaudžioji harmonijoj su Maskva. JAV nieko nepaėmė iš Italijos ekonominių resursų, bet jai tik davė. Per visą paliaubų laiką JAV Italijai davė 900 milijonų dolerių. Molotovo tvirtinimas, kad karo metu kai kurios valstybės praturtėjusios, Byrnes mano, nėra adresuojamas JAV, nes šis karas JAV valstybėms kaštavo 400 milijardų dolerių, tačiau jos nereikalauja jokių reparacijų, jokių nuostolių atlyginimo iš nugalėtų kraštų. Toliau Byrnes kritikavo Rytų Europos valstybes, kurios vedančios autarkinį ūkį ir uždarančios duris laisvai tarpautinei prekybai. Min. Byrnes pabrėžė, jog yra pavojus, kad Trečiojo Reicho valdytojai teritorijoj susikurs naują dominuojanti jėgą. JAV siekia sau ir kitoms valstybėms laisvės, kalbėjo toliau Byrnes, ir yra griežtai nusistačiusios prieš vasalines valstybes. JAV siekia laisvos prekybos visuose pasaulio kraštuose, nes priešingu atsitikimu viešpataus viena valstybė, o tatai sukurs tarptautinį nesaugumą.

Toliau kalbėjo D.Britanijos atst. Alexander. Jis pareiškė buvęs labai nustebintas tvirtinimo, kad Molotovas Italiją nelaiko demokratišku kraštu. Jis yra įsitikinęs, kad De Gasperi vedas Italijos tautos norams atitinkančią politiką. Didžiosios valstybės labai įvertino Italijos pagalbą karo pabaigoj ir dėl to palengvino jai taikos sutarties sąlygas. Alexander pasiūlė palengvinti Italijos įstojimą į JTO. Toliau Alexander pavadino fan-

tastiškais tvirtinimus, kad kai kurios valstybės, tik ne Italija ir ne Prancūzija, turinčios Viduržemio jūros valdymo monopolį. Dėl okupacinių išlaidų Italijoj Alexander pareiškė: Šios išlaidos buvo ištirtos ir bet kokių atsitikimų jų didumas negali prilygti Vengrijos, Rumunijos ir Bulgarijos okupacinėms išlaidoms.

Galop Alexander pareiškė, kad britų delegacijos tylėjimas diskusijų metu nereikia laikyti pritarimu kai kurioms diskusijų metu pareikštomis mintims. Britų delegacija diskusijomis nenorėjo trukdyti Konferencijos laiko ir kiek galima išlaikyti susitarimą. Ir tas susitarimas turi būti išlaikytas. Turi būti pašalinti įtarinėjimai ir nepasitikėjimas tarp atstovų, nes priešingu atsitikimu tautos gin-

kluosis ir ruošis naujam karui.

D.Britanija siekia prekybos ir politinės laisvės visuose pasaulio kraštuose ir čia Alexander pareiškė pritariąs min.Byrnes pareikštomis mintims.

Po to kalbėjęs Molotovas pareiškė abejonę ar anglosaksai tikrai siekia laisvos prekybos pasaulyje. Britai, tur būt, patys nesutiks su savo siūlymu, jei ji reikėtų pritaikyti, pav., Indijoj. Laisva prekyba reiškianti svetimo kapitalo dominavimą. Tačiau to nenorinti nei Bulgarija, nei Rumunija, nei Italija.

Tuo ir buvo baigtos diskusijos dėl buv. priešo valstybių pareiškimų. Šiandien prasidės darbai 10 komisijų.

Rytoj pilnatis posėdyje preiks savo pažiūras Albanija, Meksika, Kuba ir Egiptas.

PAUL SINGER

UNRRA Team 513 Vice Direktor.

Dail. J Penčylos šaržas

-Palestina kunkuliuoja

Londonas, VIII. 17. Vakar Haifoj karo teismas nubaudė mirties bausme 18 teroristų žydų, kurie birželio mėn. įvykdė pasikėsinimą prieš geležinkelius.

Paskelbus tą sprendimą, slapstas žydų radijo siųstuvas kvietė Haifos gyventojus pasirošti rimtai akcijai.

Į stovyklas, įsteigtas Cipro saloj nelegaliems žydų imigrantams į Palestiną, jau pergabenta 1300 žydų. Šiandien bus pergabenti dar du laivai su 1400 žydų. Tos stovyklos yra paruoštos 10.000 asmenų.

PREZID. TRUMANO PAREIŠKIMAS

Vašingtonas, VIII. 17. Vakar prez. Trumano pareiškimas Palestinos klausimu buvo paskelbtas.

Tame pareiškime prez. tvirtina, kad negalima surasti sprendimo, kuris išrištų Palestinos ir su ja susijusių klausimų. Pareiškime prezidentas sako, kad jis kreipsis į JAV kongresą su prašymu pakeisti JAV imigracijos įstatimą ta prasme, kad būtų įleista į JAV kiek galima didesnis skaičius žydų ir kitų karo pabėgėlių iš Europos.

Ir tolicu globos DP

Bernas, VIII. 17. Vakar Ženevoj vykstančioj UNRRA konferencijoj buvo priimta rezoliucija, kuria numatoma steigti humanitarinę instituciją globoti karo pabėgėlius. Tai organizacijai pervedami UNRRA aktyvai ir ji perims kai kuriuos UNRRA tarnautojus.

Toliau buvo nutarta pašalinti iš UNRRA globojamų DP stovyklų Vakarų Europoje asmenis, kurie trukdo DP repatriacijai ir veda propagandą prieš ją. Taip pat buvo nuspręsta išplėsti UNRRA globą ir tiems asmenims, kurie bus pripažinti karo pabėgėliais.

JAV PRIEŠ SOVIETŲ PRASIŪLYMĄ

Vašingtonas, VIII. 17. JAV užs. reik. valst. sekret. pavaduotojas Acheson vakar pareiškė, kad JAV palaikys tezę pratęsti Montreaux sutartį tokioj formoj, kokią ji dabar yra.

Toliau Acheson pasakė, kad JAV išstos prieš sovietų pasiūlymą, pagal kurį Dardanelių apsauga turi pasiimti Turkija, SSSR ir Juodosios jūros valstybės.

RAKETINIAI SVIEDINIAI SPROGSTA

Londonas, VIII. 17. Reuters praneša iš Malmoe (Svedijoj), kad vakar virš to miesto dideliame aukštyje įvyko baisus sprogimas, nuo kurio balso dauguma miesto langų išbyrėjo. Spėjama, kad virš miesto sprogo raketinis sviedinys.

Turkijos padangė niaukiasi

SANTYKIAI SU MASKVA

Otomanų musulmoninė imperija griūna. Susikuria mažesnė, bet stipri, tautiškai greitai pribendusi kėmalinė Turkija. Šalį lyg kokia audra apėmė reformos. Užsienio politika tvirta ir lanksti. Kemal Paša siekia savystovios, užsienio neglobojamos Turkijos. 1917 metais Leninas ir Stalinas užtikrino, kad tik rusų carai siekė užgrobti Konstantinopolį, kuris turės būti turkų rankose. 1921 metais Ankara su Maskva sudaro draugiškumo sutartį, kuri 1931 metais vos netampa santarvės sutartim. Vėliau susvyruojama. 1939 metais užsienio komisaro pavaduotojo Potiomkino vizitas Ankaroje santykius vėl pagerina.

Sovietų pajėgumui augant ir jų apetitai didėja. Maskvos radijas pradeda antpuolius prieš vakarykštį bičiulį. Ji negali pamiršti turkų drąsos uždaryti Konstantinopolio sąsiaurį. 1945 m. kovo 19 d. Maskva nutraukia sutartį su Ankara. Pastarasis bandymas iš naujo susigvyventi nueina vėjais. Sovietų reikalavimai tik vėliau paašėja. Radijas, spauda ir kiti pusiau oficialūs šaltiniai šaukia: laisvai naudotis Dardanelais, Karso ir Ardagano sričių grąžinimas Sovietams. Nervų karas pradėtas. Jis tik pro tarpiais atlyžta, bet 2 mil. turkų karių beveik jau dveji metai prikaustyti prie žemės. Jie yra paruoštyje ir laukia...

PASTARASIS ULTIMATUMAS

Žinomoji Montreux sutartis, sudaryta 1936 m. liepos 20 d., nuostojos galios. Š. m. rugp. turėjo būti pratęsta 5 metams. Kelias valandas iki termino Maskva pareikalavo ją peržiūrėti ir pateikė naujas sąlygas.

1. Sąsiauris turi būti atviras visų valstybių prekybiniam laivynams.

2. Jis turi likti atviras Juodosios jūros galybių karo laivynams.

3. Kitų galybių karo laivynai galės naudotis sąsiauriu tik atskiru susitarimu.

4. Sąsiauriui tvarkyti turi būti nustatytas Turkijos ir kitų galybių vaidmuo.

5. Karo atveju Turkija ir Sovietai sutartinai gina sąsiaurį ir gali net uždrausti juo naudotis nedraudingai nusiteikusioms Juodosios jūros valstybėms.

Šiam ultimatumui pateikti Sovietai laukė paskutinės valandos. Jie nesilaikė net nustatytos tvarkos, nes bet kurie siūlymai šiuo klausimu siunčiami Prancūzijai tarpi-

ninkaujant. Galima teisintis, kad sąsiaurio klausimu pernai buvo sutarta Potsdame. Šis susitarimas ir sudaro daugelį painiavų. Montreux sutartis pasirašyta D. Britanijos, Bulgarijos, Graikijos, Prancūzijos, Rumunijos, ST-RS ir Turkijos. Potsdamo susitarima, pasirašė JAV, kurios nedalyvavo Montreux derybose. Ir pastaruoju atveju Maskva neturėtų ultimatyviai siūlyti Turkijai tiesiogines derybas, bet turėtų tartis su Potsdamo konferencijos dalyviais.

Turkijos naujoji vyriausybė, kuriai Sovietai dėjo daug vilčių, vesti derybas su Maskva griežtai atsakė. Ji padarė žygįs Vašingtone ir Londone, kad šis klausimas būtų sutartinai sprendžiamas.

Tai formalinė pusė. Ko gi Sovietai siekia esmėje?

Jie turi du tikslus. Pirmas jų reikalavimas, kad turkai sutiktų ginti Dardanelus ir Bosforą, talkininkaujant raudonajai armijai. W. Churchill pastarojoje kalboje nurodė, kad Maskva slaptuose pasitarimuose tuos vandenius siekė valdyti lyg Dunojų. Antrasis tikslas-Montreux sutartį pasirašiusius izoliuoti ir jų vieton drauge su Turkija, Bulgarija ir Rumunija užvaldyti sąsiaurį. Turkijoje šis siūlymas sukėlė didelį nu-

sistebėjimą ir susirūpinimą. D. Britanija ir JAV ėmėsi atitinkamų priemonių.

NAUJAS NERIMAS

Turkijos ambasadoriaus Rauf Bey demaršas anglosaksų sostinėse padarė įspūdį. Tai palenkė marš. Žukovą. Odesos srities kariuomenės vado, įsakyti įsistiprinti Bulgarijoje. Naujais pasiruošimais norima padaryti Turkijai spaudimą.

Anglosaksai nevilkina apsispresti dėl Turkijos. „L'Époque“ specialaus korespondento Raymond Lacoste pranešimu iš Londono, JAV ir Bosforą vėl pasiuntė kreiserį „Missouri“, lydimą daugelio kitų karo laivų. Amerikos jūrų ministerija praneša, kad Viduržemio jūron atvyks lėktuvnešis „Roosevelt“ ir daugelis eskadrų lėktuvų. Ir britai siunčia į Viduržemio jūrą stambias oro pajėgas. Tos jėgos buvo numatytos tik Palestinos ir kitiems Artimųjų Rytų sambrūzdžiams nuraminti. Dabar tas jėgas traukia ir pavojingas Turkijos netikrumo židyns.

Ne vien tariamosios taikos konferencijos bevaaisė eiga, bet ir gausybė naujų konfliktų kelia pasaulyje nerimą. Kur tat veda? Aišku, kad ne į taiką.

Ged. Galvanauskas

VIŠINSKIS KALTINA JAV

Paryžius, VIII. 16. Vakarykščiame Taikos Konf. plenumo posėdyje pirmas kalbėjo Čekoslovakijos atst. Masarykas, kuris atsakė į Vengrijos užs. reik. min. mestus čekoslovakijai kaltinimus. Jis tvirtino, kad karo metu vengrai su čekų ir slovakų mažumomis elgėsi nežmoniškai, panaudodami prieš juos nacių metodus, juos trėmė ir persekiojo. Toliau min. paneigia tvirtinimą, kad čekai persekioja vengrų mažumą Čekoslovakijoje. Čekoslovakija nori gerų santykių su visais savo kaimynais.

Sovietų delegacijos vardu kalbėjęs Vyšinski pareiškė, kad visi ekonominiai Vengrijos sunkumai kyla iš to, kad karo metu vokiečiai išgubeno iš Vengrijos daug įmonių įrengimų ir prekių. Tos mašinos ir prekės šiuo metu yra amreikiųjų zonų Vokietijoje. Tačiau Vengrija negali ekonomiškai atsistatyti todėl, kad amerikiečiai negrąžina Vengrijai tų prekių ir mašinų.

Po to kalbėjo paskutinė buv. priešo valst.-Suomija. Jos užs. reik. min. pareiškė pasitenkinimą užmezgimų gerų kaimyninių santykių su savo didžiuoju Rytų kaimynu. Jis pažymėjo tuos sunkumus, kurie suomijai kyla

ryšy su Karelijos ir Vypuri miesto netekimu. Suomija neteko 20.000 kv. klm. teritorijos iš kur buvo iškelta daug tūkstančių gyventojų, kuriems turėjo būti suteikta pastogė ir pragyvenimas. Jis padėkojo už simpatingą Sovietų S-gos laikyseną Suomijos atžvilgiu. Toliau min. išreiškė viltį, kad karo reparacijos bus sumažintos iki 100 milijonų dol., nes dabar nustatytų 300 milijonų Suomija negalėsianti sumokėti.

Tito tikras rusas?

Roma, VIII. 16. Vakardienos Romos laikraščiai skelbia pasikalbėjimus su tula serbe Elena Spergevič, kuri tvirtina buvusi Bross-Tito meilužė, tačiau dabar slapta atbėgusi į Italiją nuo jugoslavų slaptosios policijos persekiojimų.

Ji spaudos atstovams pareiškė, kad Jugoslavijos komunistiniam pasipriešinimui vadovavęs Josif Bross Tito 1942 m. susitiko su sovietų karine misija. Po to susitikimo jis daugiau nebegrįžęs, o jo vietą užėmęs kitas asmuo — tikras rusas, kurį atsivežusi sovietų delegacija. Šitas naujas asmuo pasivadino tuo pačiu Tito vardu ir vadovauja jugoslavų komunistams ir po šiai dienai.

La Guardia Augsburgėje

LA GUARDIA KALBĖJOSI SU PABALTIECIAIS

Latviešu Zinas praneša, kad vyr. UNRRA direkt. La Guardia apsilankydamas Augsburgėje Haunstetten pabaltiečių stovykloje su Pabaltijo tremtiniais atstovais apie pusantrų valandos. Pabaltiečių atst. atsakė į La Guardia pastatytus klausimus neslėpdami aplinkybių, kurios dabar yra jų tėvynėse ir kokios priežastys neleidžia jiems grįžti į jų tėvynes.

Kai tautinių grupių atst. pareiškė, kad grįžimas bus galimas tiksliai juse atstaujis 1938 metų valst. tvarka, tada La Guardia susidomėjo ką mes iš viso žinome apie dabartines tenyškščias gyvenimo sąlygas ir ar mes palaikome ryšius su mūsų tėvynėse likusiais artimaisiais. Toliau La Guardia paklausė, ar atsirastų tokių pabaltiečių, kurie sutiktų vykti į savo tėvynes ir patiemis įsitikinti apie dabartines tenyškščias sąlygas ir ar mes tikėtume, ką pasakotų apie tas sąlygas iš ten grįžę tokie mūsų delegatai. Toliau La Guardia domėjosi į kokius kraštus mes pageidautume emigruoti.

Tėvynėn grįžimo ir kitais mums rūpimais klausimais pabaltiečių atstovai atsakė vieningai: kol tėvynę valdys svetima jėga, tol ne vienas ten negrįš.

Britų Nota Persijai

Londonas, VIII. 16. Vakarykščiame vyriausybės įteiktė Persijos vyr. notą, kurioje parengiamas tvirtinimas, kad britų kariuomenės daliniai, esą Irake, ruošiasi peržengti Persijos teritoriją. Toliau notoje reiškiamas įsitikinimas, kad Persijos kariuomenė atstatys tvarką pietinėje Persijoje, net tati yra persų reikalas.

NAUJAS TRIESTĖS PROJEKTAS

Paryžius, VIII. 16. Čia kalbama, kad ruošiamas naujas projektas išspręsti Triestės ir Venezia Giulia sritį.

Pagal tą projektą sukuriam visiškai nepriklausoma valstybė, kuri apimsianti Venezia Giulia, Istria ir Triestės miesto sritis.

BYRNES KVIEČIASI PAGALBOS

Paryžius, VIII. 16. BBC Paryžiaus korespondento žiniomis, JAV užs. reik. valst. sekretorius Byrnes pakvietė atvykti į Paryžių JAV senatorius Vandenbergą ir Conellį, kurie, kaip žinoma, buvo Byrnes patarėjais Paryžiaus užs. reik. min. konferencijoje.

(Iš rinkinio „Vergų kolonose“)

Juos atvarė vieną lietingą pavakarę. Beveik visi buvo apsirengę austriškomis striukėmis: žaliomis apykaklėmis ir kaulo sagomis. Galvas puošė žalios skrybėlės, kurių užpakalyje kyšojo ilgos gaidžio plunksnos, turėjusios rodyti vyrų didybę, bet dabar susilapusios ir sulinkusios, kaip ir patys vyrai po savo sunkiomis kuprinėmis. Nuo kalnų putė lapkričio vėjai, ir juodi debesys slinko plokščiaikalniu, kur stovėjo vengrų grafo dvaras Marienhofas. Lietus mirkė tuškus nuvalytus laukus, akacijų miškelius ir negrįstų kelių molį, paversdami jį neišbrendama, sunkia ir klampia tesla.

Dvaras savo ilgus seniai jau baltintus, o dabar nublukusius ir nubirusiu tinku ūkio trobesius buvo išsirikiavęs taisyklingomis, eilėmis aplink didžiulį, purvuose ir miške paskendusį kiemą. Austrai stovėjo netvarkingomis eilėmis ties tvartu paniurę, akis nuleidę į kalnietiškus kaustytus batų, kurie purve buvo paskendę iki kauliukų, stovėjo sulinkę, neskustomis barzdomis, pikti. Aplink juos slankiojo keli, šautuvus ant peties užsimetę, SA rudieji vyrai.

Kai kolonos grįžo iš darbo, jau temo. Greit sudėję prie tvartu pašūrėje kastuvus, viš, kiemo purvu šlėpsdami, bėgo tvartan, bet čia prie durų rado bestovinius austrus, o juos saugoję SA vyrai laikė:

— Pasiimkit iš tvarto savo mantą ir nešdinkitės viršun tvarto palėpes — marš, marš!

Tvarte vengrų grafas, kaliaise, prieš karą buvo laikęs 30 arklių. Dabar, baigiantis

Henrikas Blazas

PAKARUOKLIS

1944 metams, grafas arklių jau nebeturėjo ir dažnai sekmadeniais į kroatų kaimą Nikitsch bažnyčion eidavo pečias. Dvaras buvo plokščiaikalnyje, o Nikitsch buvo už trijų kilometrų slėnyje. Kelias vingiavo pakalnė ir jo klampaus molio juosta tiesėsi tarp šlaitų, kurie buvo nuaukę didokomis akacijomis. Taigi grafiui į bažnyčią eiti nors buvo klampu, bet į pakalnę leistis lengva. Jis galėjo apsieiti be arklių, kuriuos paėmė vokiečių kariuomenė ir be tvartų, kuriuose naciai vietoje 50 arklių suvarė 400 apkasų kasėjų; rusų, lenkų, lietuvių, čekų, italų, prancūzų, ir kitų vokiečių babiloniškosios vergijos tautų mišinio, kuris dvaro apylinkėje turėjo kasti pietų-vakarų apsigynimo volą. Volas buvo tuo garsum, jog Goebels propagandą jį vaizdavo, kaip nepeltingą plieno ir betono užtvartą, o iš tikrųjų, tai tebuvo paprasti molyje iškasti siauri lauko apkasėliai ir platesni priestankiniai grioviai, kurie rudens lietuvi žemę merkant, prisirinko vandens, griuvo ir virto purvo grabėmis. Nė vieno betono maišėlio šioje apylinkėje jau niekas nebeatė keičti metalai, o kas dėl plieno, tai net surūdijusios vinies niekur nebuvo galima rasti kastuvui prie koto prisikalti. Taip vergai molyje gamino purvo grabes, o Goebelsas popieriuje plieno ir betono volą.

SA vyrų keiksmų ir riksmų raginami babiloniškojo mišinio atstovai iš tvarto išsinešdino per kelias minutes,

nes mantos kiekvienas tiek teturėjo, kad visa galėjo pasiimti viena sauja. Apie 20 italų pristatė išmėžti iš tvarto šiaudus, kurie nuo ilgesnio gulėjimo jau buvo sutrinti į akselį, ir prinešti iš laukuose styrinčių kūgių šviežių šiaudų naujai atvartiesiems. Po pusvalandžio tvarte jau šeimininkavo austrai, o virš jų tvarto pastogėje, dėl vietų pešėsi išvietintieji tvarto gyventojai ir keikėsi visų Europos kalbų ir tarmių keiksmiais.

Prancūzų būrelis, mikliai įsikūręs pastogės pačiame kampe, susėdo ant pakręgtų šiaudų, o juodaplaukis tamsiomis žibančiomis akimis studentas į kitus prabilo:

— Karui galas, Kalėdoms turime būti namie.

— Laimingos kelionės! — galantiškai lenkdamasis ir nusiimdamas nuo galvos beretę, šaipėsi iš jo kitas.

— Tikrai, vyrai! Jeigu jau naciai į šią purvo skylę mūsų eilėmis papildyti prievarta varo pačius vokiečius, tai jau baigta.

— Ne vokiečius, bet dar tik austrus, — įterpia kitas.

— Vistiek, austras kaip tas obuolys—nuo vokiškosios obels toli nėra nukritęs.

Vergai ginčijosi, o austrai apačioje tvarkingai ant šiaudų klojosi antklodės, atraišiojo kuprines ir sotinosi visokiomis kaimo gerybėmis: dešromis, kumpių, rūkyta šonine. Buvo tai daugiausia ūkininkai, vyrai visi senai, virš penkiasdešimties metų amžiaus, kariuomenė nebetinkami. Darbai laukuose buvo

baigti, ir naciai, matyt, nutarė, kad dabar pats laikas jiems duoti padirbėti su kastuvu prie apkasų.

Visą naktį lijo ir pro sudužusių čerpių skylės sunkūs lašai drėkino pastogėje miegančius vyrus. Vienas kitas tamsoje kilo, ieškojosi sausėnės vietos, lipo ant greta gulinčių kaimynų griuvo, keikėsi; keikėsi ir kaimynai. Naktis praėjo nerami, žmonės neišsimegojo. O jau šeštą valandą ryto SA švilpukas kėlė darbui, ir kolonos rikiavosi kiemo purve piktos, niurzlios. Darbams pro vartus išėjo tik pradėjus švisti.

Austrų koloną išrikiavo skyrium ir išsivedė apkasų kasti kažkur už akacijų miškelio, kad kiti jų ir jie kitų nematytų.

— Biju, kad neužsikrėstų nuo manęs simuliacijos menu, — šaipėsi vienas lenkas, tikras simuliacijos meisteris, kuris sugebėdavo per dieną iš kasamo apkaso išmesti ne daugiau kokių aštuonių kastuvų žemės. Mokėjo to meno ir kiti, nes maistas buvo menkas, guolis gyvuliškas, prižiūrėtojų elgesys su kasėjais—kaip su vergais. Kadangi prižiūrėtojų buvo mažai, o kasėjų daug, tai kasė tik tie, ties kuriais tuo metu prižiūrėtojas stovėjo, o visi kiti simuliavo. Toks buvo bendras nusistatymas ir jis virto nerašytu įstatymu.

Vakare austrai iš darbo grįžo apverktinai padėty. Buvo permirkę, peršlapusiomis kojom, nukarusiomis nosim. Kitas nė savo kuprinės neatsirišo užkasti, nusimetęs peršlapusius rūbus lindo į šiaudus po sausa antklode. Tik po kokios valandos apsilę žibinto šviesoje pradėjo kupri-

Nukelta į 4 psl.

PRIE SVETIMOS UPĖS . . .

(Iš nuogojo užrašų)

Šitame krašte meteorologo Juona sunki. Diena išaušta kaidri ir graži, saulė kepina, langus mėlynas kaip slyva, bet nespėjai surūkyti nė savo rusės amerikoniškos cigaretes, kaip dangus ūmai pasidaro juodas, ima trankytis perkūnai ir čiurkšlėmis pasipūlia lietus. Todėl ir nebesilaro nuostabu, kai matai saulėtą sekmadienį, pačiame pamaldų laike, čiabūvius tekiančius bėgant į laukus su daliniais ir grebliais ir šaukiančius:

— Sakrament . . . Žiūrėk, po valandos jau eina lietus. Sako, kad vietiniai visokias oro išdaigas ir traukias atspėja iš liūdnu arvenų akių ir iš mielųjų okų laikysenos. Gerokai šlapia buvo ir šių vakarą. Jeigu dvi dienos buvo saulėtos, tai dvi savaitės būtinai privalejo būti ne-

pagados. Todėl jau ir vasarai baigiantis daugybė žmonių dar vaikšto balti kaip sūriai . . .

Pasitaiko karštas sekmadienis. Saulė, kaip kokia aukštinė keptuvė, kabo žydiame dangaus aksome ir į visas puses spindulius žarsto. Ūsuoti, aukštomis kaulinėmis apykaklėmis birgeriai melancholiškai pučia varinės dūdas sename bažnyčios bokšte. Bet žmonės jų nesiklauso, o stačiai kamuoliais virsta prie Nekaro. Rodos, kad ir vokiškosios „geležinės šeimininkės“ štandien nebesirūpina, ką duoda „ant kortelių“, arba ką atima, bet gyvena vienu dienos rūpešiu: greičiau tik prie Nekaro . . .

Paliai visus pakrūmes prigulę, prigužę. Nuogaliai raitosi prieš saulę, kaip kokie sliškai. Bet visur dominuoja moteriškoji giminė. Po jų

eina vaikėžai ir seneliukai, „apolonų“ mažai bematyti. Atrodo, kad per šitą karą vokiečiai Europoje neteko daug plunksnų. Paplūdimyje aiškiai matai, kad Sutvetojas ne vienu modeliu liepdė žmogų . . . Po vienu medžiu susimetę stuburiniai, po kitu plaukuočiai tretur vėl bendrauja storuliai taukočiai . . .

Nė iš tolių nėra čia tos prabangos, kurią mes buvome pratę matyti savose vasarvietėse ir paplūdimiuose. Kur tos akį veriančios, prabangingos šilko pizamos, kur tie išmaningi vandeniniai kostiumai? Čia viskas perdėm kuklu: iš trijų senų—padarytas vienas naujas . . . Gali čia alpti iš troškulio—negausi nei gaivos, nei jokio vaisvandinio. Atrodo, vokiečiai kaip nuvirtę nuo koto, kad nė nebemano atsistoti.

Šiaip linksma karštą dieną prie Nekaro. Tačiau iš šalies žiūrint atrodo, kad pas vokiečius lyg ir biskį trūktinai yra viešosios dorovės normų . . .

Žinoma, ir čia kaltas karas, kas gi kitas . . .

Situose svetimų nuogalių būriuose išsiskiria daugybė tauškų, kur aiškiai skamba lietuviškos šneketės. Vadinasi, ir tremtinius plynia atvijo karštą dieną prie Nekaro kranto. O kurgi kitur dings nabagėliai . . .

— Tegu ji kur šėskai šitą Nekaro dugną . . . — šokinėdamas ant vienos kojos garšiai aimanuoja vargšas tremtinys. — Akmenys kaip britvos . . . Štai kaip koją susiplausčiau. Ak, kad ji šluotos . . .

Atbėga kiti, su gallesčiu čiupinėja nelaimingojo koją, visokius rimtus patarimus duoda, užuojautas reiškia. Dabar tai mes aiškiausiai žinome, ką reiškia mums kojos? Tai pats didžiausias turtas ir patikimiausias ginklas nuo neprietelių pasyviai gintis . . .

— Čia tau ne Nemunas, bičiuli brangus, — tūlas liūdnai galva lūnguoa. — Brendi, būdavo, o dugnas it pikliavo-

Pakaruoklis

nėse ieškotis maisto ir lėtai tarp savęs kažką kalbėtis. Bendrauti su jais kitiems vergams buvo draudžiama.

Ir štai sekantį rytą, betikrinant austrų koloną, vieno pritrūko. Perskaičiavo kelis kartus, bet vieno kaip nėra taip nėra. Kažkokio Vogelio, 52 metų amžiaus vyro.

— Jis vakar buvo labai dosnus, dalino visus savo maisto išteklis, — sako vienas austras antram.

— Kad kuprinė lengvesnė būtų bėgant, — priduria anas.

Bet paaiškėjo, jog Vogelio kuprinė gulėjo ties jo guoliu galvūgalyje nepaliesta.

— Aš jį gerai pažįstu, — įsiterpia į kalbą trečias austras — Jis 18 ha ūkininkas nuo Maria Tafelio.

Maria Tafel (lietuviškai Marijos Stalos) yra bažnytkaimis ant šiaurinio Dunojaus kranto pusiaukelėje tarp Vienos ir Linco. Aukšto kalno pačioje viršūnėje stovi dviem į dangų šaunančiais bekštais baltutėlaitė bažnyčia, o nuo jos žemyn driekiasi keli viešbučių pastatai. Tai maldininkų ir turistų vieta. Maldininkų, kad bažnyčioje esąs stebuklingas Marijos paveikslas, o turistų, kad gražesnės vietos, kaip ši, bendrai sunku kur rasti. Nuo bažnyčios bokštų kalno viršūnėje matosi aplinkiniai pušynais pasiūsius kalnai, tarp jų plačiuose slėniuose tarp sodų išbarstyti kaimai, apačioje po kejomis kalno papėdėje mėlynasis Dunejus, plačia juosta vingiuojąs slėniais tarp kalnų iš vakarų į rytus. Meniška siela puikiai akvarelė, o pamaldžiai siela bažnyčia, kur ties stebuklinguoju paveikslu sudedamos maldos už pavojuje esančius sūnus,

tais miltais išbarstytas. Brendi iki kelių, brenđi iki pažasčių, o malonumams nėra vis galo. O čia, tegu šimtas pypkių ima šitokią upę...

— Taigi, Lietuvoje ir ubagas šitokioje nesimaudyti...

— Ką ten maudysis, — rimtai numoja ranka kitas. — Argi tokie paplūdimiai mūsųose būdavo... Sakyt, vartais prieš saulę prie mielojo Nemuno gelsvame smėlyje, it kokuose pūkuose. O čia stačiai turi gulėti ant aštrių uolos akmenų, kaip koks baidus nusidėjėlis, savo nuodėmingą kūną koravodamas. Tegū jį giltinės...

— Išsikruju, tegū jį giltinės, — piktai numetė į skaitomą laikraštį storokas bendruomenės narys ir įsivėlė į pradėtą nelinksmas kalbas. — Tik prašom, gerbiamieji, pažiūrėti, kokie nykūs šitie svetimieji krantai! Argi tai padorios upės krantai? Uolos, akmenys, laukiniai erškėčiai, dilgėlės, o tarp jų raitosi tik rie-

brolius, tėvus ir čia pat ant altoriaus besimeldžiančių artimųjų padedamos jų fotografijos, dėl tikrumo, kad kartais malda už vieną Fricą nebūtų užskaityta kitam Fricui. Austrai tiki, kad tai padeda.

Jį rado devintą valandą ryto prie kelio tarp Marienhofo ir Nikitsche šlaito akacijose. Keliai buvo sulenkti ir vos nesiekė žemės, rankos ištistos pirmyn, pirštai mėslungiai susitraukę į kumštis, lyg kam grumotų. Akys iššokusios, stiklinės ir bereiksmės žiūrėjo į erdvę, nukaręs liežuvis tarp dantų sukastas, veidas pamėlynavęs ir baidus. Atrodė, kad jis vienu kartu kažkam meldžiasi, grūmoja ir iš kažko tyčiodamasis rodo liežuvį. Vėjui pūstelėjus, jo kūnas siūbavo ant plonutės virvės, kuri jungė jo kaklą su akacijos šaka ir atrodė, kad jis gyvas.

SA ir kolonų vadovybės tarpe kilo didžiausias sambrudis. Negirdėtas dalykas, vokiečiai vos viena para ištverė sąlygose, kuriose kitataučiai prie žymiai blėsnio maisto ir šuniško elgesio dirba ištisus mėnesius.

— Nuimt, uždengti maišus, atvartyt pastotę ir išvėžus užkasti! buvo trumpas viršininko įsakymas. Pats raudonas kaip burokas, mat visas kraujas jam buvo mušęs iš pykčio į veidą.

Babiloniškasis tautų mišinys, sužinojęs apie įvyki, tik yspojosi ir buvo visai linksmi nusiteikęs.

— Jų kolonoje yra 140, — skaičiavo vienas rusas. — Jei kas dieną karsis po vieną, visi pasikarti nespės, nes karas taik ilgai nebetruks.

— Tuomet pakars visus rudžius, — numetė čia pat gre-

būs geltoni mušeliai. Tegū juos perkūnas trenktų...

— Gi, šituos mušelius vokiečių laikais mes valgėme. — prisipažino vienas pabėgėlis. — Žinote, kartais ir be kortelės galėdavo gauti.

— Matote, dargi mušelius valgėme... Betgi palmikime Nemuno krantus. Antai, kiek tik užmetai akimis — pušynai tik ošia, kaip žalios rūtos žaliuoja... Visur tik kvepia, ozonas kibirais liejasi, sveikata per kraštus pilasi, laimingų žmonių dainos visose šalyse skamba. O prie viso to, nesuskaitomi chorai plunksnuotų giesmininkų nemokamus koncertus duoda nuo saulės užtekėjimo iki nusileidimo, linksmindami visus — bėdus ir bagotus. O čia nieko. Tyli visi, kaip musę perkandę. Nesu aš čia girdėjęs padoraus paukščio balso, netgi varnos nesu matęs. Mat, kad net ir šis kantrus, ir esama kraštų bei upių — neišlepintas ir proletariškas paukštis neranda bendros kal-

Bern. Brazdžionis

Žmogau!

Kadaise tu gėlių kalbos klauseisi
Ir liepos lapą šlamant supratai,
Tau nešė džiaugsmą žemės sodo valsiai
Ir naktį žvaigždėm puošėsi skliautai.

Kadaise tu mažam laukų upely
Radai gyvybės amžinas versmes,
Vienplaukis, be namų šaukei: — Karaliai
Visų dienų pasauly esam mes.

Kadaise tu girdėjai žiedo malda
Ir žydinčią lopšinę pumpurų,
Ir pro baltos lelijos sapną saldų
Lankai žvaigždynus, puoštus sidabru.

Ir po gelių, ir po sapnų, po upės
Šviesiam pavasary keliaujančios srovės
Tu raudi kryžkelę kaip elgeta suklupęs
Ir nepažįsti žemės, nei savės...

Ir negirdi ką tau granatos kaukia
Viršum raudoj paskendusios galvos,
Pro keršto, melo ir žudynių kaukė
Širdies pasaulio negirdi gyvos.

Ir nematai, kaip milijonai miršta
Ir nepriglaidžia žemė kūnų jų
Ir nežinai, kada dangus išgirs tą
Jų skausmo malda, srūvančią krauju...

ta kasės lenkas, ir iš piktumo taip žerė kastuvu žemėmis, kad tos išsisklaidė toli aplink. Darbų prižiūrėtojai stovėjo tylūs, ir net raginti pamiršo.

Kai kelyje po kokios valandos pasirodė vežimas, kuriam gulėje kažkas pridengtas maišu, vėjai buvo spėję išsklaidyti debesį ir šiaurės pusėje pasirodė mėlyno dangus juosta. Jis fone toluomoje išnirė.

Austrijos Alpių viršūnės, tarp jų sniegu pasidengę Schneeberg'as. Iki jo buvo kilometrų 90, o nuo viršūnės už tiek pat kilometrų turėjo matytis Maria Tafel'is ir jo viršūnėje baltutėlaitė bažnyčia su stebuklinguoju paveikslu, ties kuriuo Vogelio giminės, matyt, buvo pamiršę pasimelsti ir ant altoriaus padėti jo fotografiją.

bos su švabais... Sakau, gi tegu pečius... Tik uolios dilgėlės ir mušeliai...

— Vyrai, einame prie užtvankos, ten geriau maudytis, — kažin kas norėjo pataisyti pašlijusios upės reikalus.

— Ei, kokia jau čia užtvanka, — pasigirdo tuoj nepatenkinti balsai. — Ubagas lazda tokią užtvanką išgriautų. Ot, Nemuno užtvanka ties Rumšiškėmis — tai bent užtvanka! Žinote tą istoriją? Senose gaidynėse velnias brido per Nemuną ties Rumšiškėmis su pilnu maišu didžiausių akmenų. Jis norėjo kažin kam kažkokią šunybę padaryti, bet paryčiui pragydo gaidys, prakiuro velniui maišas ir visi akmenys išbėro... Tai bent istorija! O čia užtvanka be jokios istorijos: atėjo su lopetomis ir kaponėmis žmonės, iškasė — ir visa, va, istorija.

— Guzikas, o ne užtvanka čia, — vienas galutinais reikala nukirto kaip kirviu. — Juk čia šiemet dar nė vienas

nepaskendo. O prie Rumšiškių jau kokie keli būtų paskendo. O vienas per metus tai buti niausiai turi nugarmėti dugnan. Sykį sėdėjau prie Nemuno, tai pats savo ausimis girdėjau, kaip iš gelmių balasas ėmė graudingai šaukti „Čėsas yra, o žmogaus nėra!“... Tai aš bėgti kiek tik kojos neša, kad nelabieji sugriebe dugnan neįtrauktų.

— Na, ir kaip? Nieko tad neprisišaukė Nemunas? — pasiteiravome pasakotoja.

— Kurgi neprisišauks. Atsigrižęs pats mačiau, kaip šelininkai su visais sieliais pasinėrė į dugną ties pa „Velnio tiltu“.

— O čia, žiūrėkite, dar niekas nepaskendo. Tokia čia ir upė...

Svetima upė — prasta upė. Stačiai — nė klauro pferis neverta. Geriausia visą svetie upė — tai Nemunas Na, dar Šešupė ir Dubysa be kitos mažesniosios...

Alb. V.—nas

JAV spaudos balsai

NACIONALIZUOTA

200 SVARBIAUSIŲ ĮMONIŲ

„N.Y. Herald Tribune“ praneša, kad sovietai savo srityje Vokietijoje nacionalizavo 200 svarbiausių pramonės įmonių. Ši žinia iššaukė nepasitenkinimą vokiečių tarpe, nes po plebiscito, įvykusio Saksonijoje, kuriame pasisakyta už pramonės įmonių nacionalizavimą, manyta, kad jos bus valdomos vokiečių.

Britai ir amerikiečiai įsakė nutraukti bent kokį tikimą sovietų valdomai sričiai iki bus galutinai išsiaiškinta vokiečių ūkiškos vienybės klausimu.

Sovietų konfiskuotose pramonės įmonėse dirbo 1,3 milijonai darbininkų. Šių įmonių vadovybėje visur pastatomi rusai, o juodadarbiai yra vokiečiai. Minėtas laikraštis klausia, ar sovietai 1 rugsėjo įvykstančiuose rinkimuose jų

zonoje iš vokiečių laukia pritarimo?

„New York Times“ —: „To didelio nesutarimo šiandien nebūtų, jei užkulisyje nebūtų dviejų linkmių pasaulį padalinti tarp kelių galybių ar ji tvarkyti demokratine santvarka. Sovietai siekia „4 galybių vienos nuomonės“, demokratiai vadovaujasi Atlanto nuostatais, kuriuos ir sovietai pasirašė“.

„Washington Post“ —: „Molotovas nerodo geros valios daryti nuolaidas ir rodyti sutarimą, kuris įpareigotų“.

„The Star Ledger“ —: Sovietų „Objektyvioji spauda“ yra neišvengiamas blogis diktatūros santvarkoje, kurioje tauta maitinama propaganda“.

„New York Herald Tribune“ —: „Kuo skubiau valstybių vyrai turi dėti pastangas dabartinius santykius peržiūrėti, nes dabartiniu keliu einant, nieko gero negalima bus pasiekti“.

G. G.

Vertybių perkainojimas

PROFESORIUS PAKAITĖ PAREIGAS

Prieš keletą metų ponias Minkštimentienė Universitete Kaune sargavo koridorius šlavė, šlapiu skuduru dulkes šluostė ir prieš kiekvieną profesorų kukliausiai lenkėsi. Profesorius turi galvą, žino daug gudrybių, išėjęs labai aukštus mokslus, dienas naktis ant knygos sėdėjęs.

Dabar vienas jos pažįstamas profesorius apsigyveno tame pačiame kambaryje, kur ir ji, užsitęsęs kampa paklodėmis. Iš pradžių Minkštimentienė dar kukliai sveikindavo jį, kaip ir Kaune, bet kai pamatė, kad jis visiškai pinigų neturi ir apipylęs vaikščioja, tas jos nuolankumas bemaž atšalo. Jos vyras dabar yra stovyklos policijos viršininkas, o profesorius — niekas, ji uždirba už šimtą pirkdama jį, už tris parduoja, o profesorius — nieko, ji savo šeimai gauna papildomą maisto normą, o profesorius — nieko.

— Tegu jis dabar išmoksta mane sveikinti, o ne aš jį, — pasakė ji savo klusniam vyrui.

O kai profesorius kartą užtraukė prasišutinto savo auginto naminio tabako, Minkštimentienė ilgai taupyta kantybė trūko viešai.

— Tamsta ne profesorius, o elgeta! Kas iš to tamstos mokslo, jei tik šmardini kambari, vaikštai nuplyšęs! Išplauk man kas savaitę kambari, padėk ryt į stotį nuveikti lagaminus, tai duosiu kokią dėžutę vokiškų cigarečių.

Minkštimentienė dabar kitur nuvažiavusi pasakoja įdomią istoriją, vaizduojančią skirtu-

mą tarp buvusiojo ir dabartinio gyvenimo.

NEREIKALINGI ŽMONĖS

Rašytojo Margenio figūra nuolat matoma rajone. Užsina sausros — prašau eiti gėlių laistyti, pritrūksta virtuvės malkų — prašau, ponas, teiktis paskaldyti, priteršia vaikui pakrūmes, prižiūkina rajoną — būkite malonus pavalyti, pašluoti. Kai pasiuntė dar stovyklos pasisodintų morkų paravėti, Margenis lyg ir norėjo pasipriešinti valdžiai, lyg ir truputį per dažnai jis varinėjamas; jis žina, kad yra žmonių, kurie net papildomą maistą gauna, o už batų pataisymą reikalauja dar amerikoniškų cigarečių ir pinigų. Jeigu jis nebūtų taip dažnai varinėjamas, norėtų baigti rašyti savo pradėtąjį romaną.

— Žmogau, atraportavo jam morkų prižiūrėtojas, — ką tavo tas romanas reiškia prieš batų taisymą? O jei batsluovys gauna papildomą maistą, tai ne už batų pataisymą, bet už tai, kad iš viso dirbtų. Iš tavęs niekas nereikalauja, kad tu rašytum.

Kartą pravėręs būną, jo pokalbio dalyvis išpyškino, kad ir kiti vis šiuo tuo užimti: čia moterų viršininkė, ten vaiko drabužių mezgimo piešinių gamintoja, cigarečių parūpinimo viršininkas, šokių salės raktininkas, būsimos orkestro taisyklių redaktorius, pagerintos samagono gamybos specialistas — vis didžiai reikalingi žmonės, verti globos, geresnio maitinimo, o į darbus varomi tie, kurie neturi pareigų.

Margenis išėjo ravėti morkų.

M. Zvairutis.

Prancūzų spaudos Apžvalga

Vilkinimo taktika. Paryžiaus konferencijoje dvi savaites buvo bergždziai ginčytasi procedūros klausimais. Antpuolis sekė antpuoli. Frontą sudaro demokratinės valstybės, kurios įtemptai kovoja prieš sovietų bandymą taikos konferenciją paversti farsu. Molotovo siūlymą visus klausimus priimti dviejų trečdalių balsų dauguma net ne visas sovietų blokas palaikė. Lenkija ir Čekoslovakija susilaikė. Priimtas britų siūlymas nutarimus daryti paprastai ir kvalifikuota balsų dauguma.

Pasaulio spauda konferencijos darbus seka su nemažu susidomėjimu. Suteikime jai žodį.

„Le Monde“ — oficiozas: „Molotovas deda pastangas, kad keturios gylybės liktų nepriklausomos 17 mažųjų tautų sprendimo. Ar mažųjų tautų spaudimas nebus didesnis, kai nutarimai būtų priimami dviejų trečdalių balsų dauguma? Čia skaičiuojama, kad tie du trečdaliai nebus sudaryti ar bent labai retai. Kaip Byrnes nurodė, vaikiška būtų tikėti, kad tai vestų į susitarimą“.

„Le Populaire“ — socialistų organas deda antraštę: „Konferencija dabar nėra nuėjusi nė žingsnio nuo pirmos dienos posėdžio“.

„L'Aube“ — MRP oficiozas: „Sovietų delegacija truk-

do taikos konferencijos darbus, ji nuolat kelia bergždzius procedūros klausimus“.

„L'Aurore“ Paul Bastid dėsto: „Antagonizmas nėra naujai iškilęs. Gyvename dviejų blokų laikotarpį. Jei kas mano rusų aziatišką ir amerikietišką pasaulį suderinti, nuolat susiduria su įvairiais neramumais juos jungiančiame kontinente Europoje. O tas ginčas yra panašus į pasakėčioje žinomą vilko ir ėriuko nesantarvę.“

Dabartiniu metu nuomonių skirtumas ryškėja ne tarp didelių ir mažų jėgų, bet tarp didžiųjų, apie kuriuos sukasi palydovai. Pasaulio vertikalinis susikaidymas yra žymiai pavojingesnis už tradicinį horizontalinį.

Tiems blokams tvarkyti būtini tarptautiniai nuostatai, kuriuos turi priimti abeji. Bet ar tuodvi jėgos sutiks pripažinti tokius nuostatus ir jiems paklusti?..

„L'Humanite“ — prancūzų komunistų organas rašo: „Trustams pasidavusi spauda skaldo valstybes. Pasaulio taika neįmanoma, jei šis paprotys nebus pašalintas. Reakcijos tarnai žudo Atenuose, palaiko Franko ir net galvoja ant kojų sukelti vokiškąjį elemnetą. Molotovas kaip tik turi kovoti prieš tokią reakciją už tarptautinę taiką...“.

Laiškas Redakcijai

DIDŽIAI GERBIAMAS P. REDAKTORIAU!

Prašome neatsisakyti įdėti Tamstos redaguojamo laikraščio artimiausiam nr-yje ši mūsų pareiškimą.

Pedagoginio žurnalo „Tremtinių Mokykla“ 1 nr-yje atspausdinta poeto Stasio Santvaro lyrikos knygos „Laivai palaužtom burėm“ recenzija, pavadinta „Palaužtų sparnų poezija“ ir pasirašyta Leono Miškinio, pateko minėtan žurnalui be mūsų žinios ir pritarimo, vietoj paruošto, moksliniam bei mokyklų gyvenimui skirtu, skyriaus.

Nesiimdami šioje vietoje vertinti St. Santvaro knygos meninio požiūriu, pareiškiamo, kad minėta recenzija, jau vien savo žiaurumu, gresiančiu užmušti bei kokią kurybinę iniciatyvą, nesiderina su pedagoginiam žurnalui priderama dvasia ir su redakcijos žodyje nusakyta žurnalo kryptimi.

Esame nuomonės, kad kiekviena grubaus tono, į asmeniškumus bei „atsiskaitymus“ pasinešusi, neobjektivi, slapvardžiais besidangstanti kritika ne tik smerktina, vertinant liter. kūrinius, bet ir

apskritai vengtina, kaip destruktiviai veikianti.

Todėl „Tremtinių Mokyklos“ redaktoriaus dipl. pedag. A. Kairio tokiems nekolgiškiems veiksams esame priešingi ir nesijaučiame už juos atsakingi.

Reiškiamo Pagarba

Ben. Rutkūnas J. Andrius

„Tremtinių Mokyklos“ redaktorius kolegijos nariai. 1946. VIII. 14. Nuertingen'as.

SENASIS „NE“

„Daily Mail“ rugpiučio 10 d. numeryje deda vedamąjį apie Molotovo senąjį „ne“.

Molotovas su šia politika neša pavojų. Jis sulaiko Europos pertvarkymą. Sovietų laikysena Paryžiaus konferencijoje procedūros klausimus svarstant, rodo, kad jai mažiausiai taika rūpi.

Mes norėtume klausyti, kurį tikslą turi sovietai? Kai kas tvirtina, kad jie tikisi komunizmo visa Europą užkariauti, čia sukūrus nepaprastą biedumą ir netvarką, kurie vestų į jų tikslą. Visa tai yra labai arti tiesos. Žinoma, galima tik juoktis „iš geros valios“ ar „kompromisinės nuotaikos“.

SPORTAS

KEMPTENO SARŪNUI VIENERI METAI

Kemptonas. Rugpjūčio 1 d. Kempteno sporto klubui „Sarūnui“ sukako vieneri darbo metai. Sarūniečių pagrindinė sporto šaka krepšinis. Čia susipietę stipriausi mūsų krepšininkai sudaro reprezentacinę lietuvių krepšinio komandą. Pirmieji krepšinio pionieriai Kemptene yra broliai Norkai, Daniūnas, Grybauskas, Kručulis, Racevičius ir Sventickas. Veliau įsijungė Puzinauskas, Andrulius, Mackevičius ir jaunieji Varkala su Bagdonu. Sarūniečiai yra sužaidę dar 170 rungtynių ir beveik visas laimėjo. „Sarūnui“ vadovauja Puzinauskas. Be krepšinio sarūniečiai kultivuoja dar stalo tenisą, tinklinį, lengvąją atletiką ir šachmatus. Visam sportogymenimui Kemptene vadovauja E. Vengianskas.

DP PLAUKIMO VARŽYBOS KEMPTENE

Kemptonas. Miesto mokykloje rugpjūčio 17 dieną įvyksta visų Kemptene esančių DP stovyklų plaukimo, varžybos. Dalyvauja vyrai moterys ir jaunieji.

WIESBADENAS—HANAU 5:1 (3:1)

Hanau. Rugpjūčio 4 d. Wiesbadeno „Lituanikos“ futbolo komanda viesėjo Hanau lietuvių stovykloje, kur sužaidė rungtynes. „Lituanika“, parodžiusi gerą susižaidimą, tiksliai pasuotes ir ištvermę, laimėjo 5:1 (3:1).

SPORTO ŠVENTĖ MERBECKE

Merbeck. Rugpjūčio 1 čia pasibaigė 5 dienas trukusios sporto varžybos. Jose dalyvavo 18 UNRRAs stovyklų su 200 sportininkų (lietuvių, latvių, estų ir lenkų). Buvo kovojama futbole, tinklinyje, krepšinyje, stalo tenise, bokse, šachmatuose ir lengv. atletikoje. Varžybos buvo vertinamos taškais. Daugiausia taškų surinko Merbeckas; II vietą — Geestachas ir III — Detmoldas. Atskiras varžybas laimėjo: vyrų krepšinį — Detmoldo latviai, moterų krepšinį — Detmoldo lietuvės, futbolo ir tinklinį — Merbeckas, stalo tenisą — Uchte, šachmatus — Merbeckas.

ANELEI SKIMBIRAUŠKAITEI

mirus, tėvus ir brolių liūdesio valandoje giliai užjaučiame.

S. Čižauskas,
A. Petrušaitis.

Lietuvoje kuriasi rusai

LIETUVĖS PABĖGĖLĖS PASAKOJIMAS

„Naujienos“ liepos 3 dienos Nr., pasiremdamos „Chicago Tribune“ korespondento žiniomis iš Stockholmo, be kitų mums jau žinomų žinių, praneša:

„Lietuvoje dabar vyksta visokis Rusijos gyventojų judėjimas. Lietuvius išveža į rytus, į jų vietą atvažiuoja rusai ir užima jų ūkius, tikėdamiesi pasidaryti geresnį gyvenimą, negu Sovietų Rusijoje. Sovietų valdžia tam pritaria, bet rusai atvykėliai kelojasi iš vietos į vietą be bausmės. Klaipėdoje jau apsigyvenę gana didelis skaičius žmonių, atvykusių iš Rusijos. Tie atėjūnai atidaro krautuves ir prekiauja daug laisviau, negu Rusijoje, nes neatrodo, kad rusų valdininkai jiems taikytų kokius nors komunistinius principus.

Gana daug rusų atėjūnų galima pastebėti Vilniuje ir Kaune. Niekas nėra pataisyta Lietuvos miestuose. Visai nėra akmenų, lentų, stiklo. Tik pereitais metais atlikta šiek tiek darbo Vilniaus katedroje, pasigerinant katalikiškai visuomenei.

Vieną balandžio rytą šiais metais iš gatvių prie buv. Napoleono aikštės Vilniaus centre NKVD išvaikė valkas ir ubagus, kurie ten miegojo tarpduriuose ir griuvėsiuose. Paskui policiją ėjo būriai šlavikų, kurie valė griuvėsius ir purvą toj gatvės pusėj, kur yra atremontuoti viešieji pastatai. Kai viskas buvo nušvarinta ir gerai atrodė, buvo paimtos nuotraukos propagandinėms filmoms.

Gyvenimas Lietuvos miestuose labai sunkus. Krautuvėse su kortelėmis nieko negalima gauti. Juodoji rinka yra oficialioji rinka.

Pabaltijį nematyti jaunu vyrų

„Continental News Service“ rašo: Jokia sovietų sferos dalis nėra taip stropiai saugoma nuo Vakarų, kaip Pabaltijo valstybės. Ten neįsileidžiama nei žurnalistai, nei Raudonojo Kryžiaus, nei UNRRA atstovai. Estų žvejų laivams uždrausta nutolti nuo pakraščio. Tačiau Pabaltijo žmonės šiaip taip išsprunka iš to pragaro ir, pasiekę Švediją, papasakoja, kas vysta Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje ir šiaurės rytų Lenkijoje. Pabaltijo valstybėse įkurdinami rusai ir mongolai valstiečiai. Tremimai iš Pabaltijo vyksta visu žiaurumu. Pabaltijį nematyti jaunu vyrų. Jaunimas prisiglaudę giriose. Latvijoje ir Lietuvoje persekiojami žiauresni, negu Estijoje. Latvijoje šiuo metu vyksta reguliarūs mūšiai tarp partizanų ir NKVD. Ryšium su tuo daug latvių partizanų pasi-

traukia į Vilniaus kraštą, kur įsijungia į lietuvių ir lenkų partizanų dalinius. Sovietai lietuvių problemą nori išspręsti tuo būdu, kad ištremiamų lietuvių vieton prigabena rusų ir mongolų. Lietuviai bando įsigyti lenkų repatriavimo dokumentus ir išvykti Lenkijon, kur režimas yra švelnesnis. Iš pradžių lenkai vengė repatriacijos, turėjo viltį, kad Sovietų okupacija ilgai netruks. Bet kai trėmimai įgavo visuotinį pobūdį, lenkai nuskubėjo į repatriacijos komisijas. Iš pradžių lengvai leista išvykti, bet šiuo metu kontrolė pasienyje labai griežta. Veiklūs ir patriotiški lenkai pasienyje sulaikomi ir ištremiami į TSRS gilumą. Iš repatriacijai pasirodusių valstiečių reikalaujama lenkų tautybę įrodančių dokumentų. (KT)

Drauginę žodžiai

Argentinoje leidžiamas ukrainiečių laikraštis „Pere-lom“ įsidėjo ispanų kalba straipsnį apie Lietuvos praeitį, dabartį, apie tremtinius kitose Europos kraštuose.

JAV leidžiamas ukrainiečių laikraštis „Svoboda“ pabrėždamas išspausdino JAV Senate pasakytus Lietuvą ir kitas pavergtas tautas liečiančius žodžius: „Mes negalime sankcionuoti, kad tos valstybės atitektų baisiausios tironijos valdžion... Mes kariavome ne tam, kad padidintume vergų skaičių. Mes negalime toleruoti to, ko neleidome daryti Hitleriui ir dėl ko įstojome į karą“.

Filadelfijos ukrainiečių laikraštis „Amerika“ paskelbė tekstą telegramos, kurią to miesto lietuviai pasiuntė prez. Trumanui dėl Lietuvos laisvės. Kitame numeryje ta pati „Amerika“ įsidėjo JAV atvykusio rytų apeigų vysk. Bučio paveikslą sąryšį su jo 15 metų vyskupavimo jubiliejumi, primindamas, kad jis lankėsi ukrainiečių šventovėse Amerikoje.

„Ameryka - Echo“ ir kiti lenkų laikraščiai plačiai paminėjo kongreso atstovo O'Konski kalbas, pasakytas Čikagoje, Vašingtone ir kitur, ginant Lietuvos teises į nepriklausomą gyvenimą. (EI)

KRONIKA

NUERTINGENO SKAUTAI STOVYKLAUJA

Rugpjūčio 16 Nuertingeno Gedimino pilies vietininkijos skautai išvyko stovyklauti. Iš viso į stovyklą, įrengtą Jungborn'e, apie 4 km. nuo Nuertingeno, išvyko gimnazijos „Mirgos“ draugovės 16 skautų, jūrų skautų ir skautų 17, oro skautų 7, „Gražinos“ draugovės 10, Vytauto draugovės skautų vyčių 5 žm. Seštadienį, sekmadienį ir pirmadienį stovykloje dalyvauja technikos mokyklos skautai vyčiai, o sekmadienį ir jaunesnieji skautai. Stovyklavimas baigsis rugpjūčio 20 d. Stovyklai vadovauja stovyklos komendantas sktn A. Aglinskis.

Stovyklą globoja UNRRA dir. p. Mainget. Jo pastangomis gauta stovyklai vieta patalpos, palapinės, transporto priemonės ir kt.

KIRCHHEIMO SKAUTAI

Kirchheimo lietuvių kolonijoje skautų organizacija įkurta praėjusių metų rugsėjo mėn. Gyvas skautiškas veikimas sudomino jaunimą ir dabar vietininkiją sudaro apie 80 skautų.

UŽSTOJA TREMTINIUS

Per debatus lordu rūmuose Beveridge — Tremtiniam ginti komiteto pirmininkas — pareiškė, kad azilio teisės tremtiniam suteikimą diktuoja kiekvieno doro žmogaus sąžinė. Tremtinių problema, jo žodžiais, nėra didelio masto, bet svarbi savo principu. Niekas negina quislingų ir karo nusikaltėlių, bet kas yra karo nusikaltėlis, tegali nusipirkti tarptautiniai teismo pobūdžio organai, bet ne vyriausybė to krašto, kuris reikalauja išduoti „savo“ tremtinį. Esu įsitikinęs, — kalbėjo lordas Beveridge, — tremtiniai sugrįš į savo tėvynę, bet tik tada, kai jų tėvynė bus jų pačių, be ne svetimųjų valiai palikta.

APŽVALGA

Lithuanian Newspaper. Permitted by UNRRA Team 513. Išleina 3 kartus per savaitę: antradieniais, ketvirtadieniais ir seštadieniais. Leidži ir redaguoja Redakcinė Kolegija. Ats. red. Alb. Valentinas. - Prenumerata 1 mėn. - RM 6.-; atskiras numeris 50 pf. Redakcija: Nürtingen (Württ.), Katharinenstr. 31/1. Administracija: Kirchheim-Teck, Kребenstr. 18. - Elns-ta: Apžvalga Giro-Konto Nr. 2255 in Sparkasse Kirchheim-Teck (14a). Spaudžia: A. Gottliebs & J. Oswalds Buchdr., Kirchheim-Teck.